

A rentur. Quid meruit? Interroget iustitiam, inueniet poenam. Interroget misericordiam, inueniet gratiam. Sed hoc promiserat deus per prophetas. Itaque cum uenit dare quod promiserat, non solum gratiam dedit, sed & ueritatem. Quomodo exhibita est ueritas? Quia factum est quod promissum est. Quid est ergo gratiam pro gratia? Fide promeremur deum, & qui digni non eramus quibus peccata dimitterentur, ex eo quia tantum donum indigni accepimus, gratia uocatur. Quid est gratia? Gratis data. Quid est gratia? Gratis donata, non redita. Si tibi debebatur, merces reddita est, non gratia donata. Si autem uere debebatur, bonus fuisti: si autem non merito tuo, ut uerum est, malus fuisti. Credidisti autem in eum qui iustificat impium. Quid est qui iustificat impium? Ex impio facit pium. Cogita quid per legem tibi imminere debebat, & quid per gratiam consecutus sis. Si consecutus autem es istam gratiam fidei, eris iustus ex fide. Iustus enim ex fide uiuit, & promeretur deum uiuendo ex fide. Cum promerueris deum uiuendo ex fide, accipies premium immortalitatem, & uitam aeternam: & illa gratia est, Non pro merito quidem accipies uitam aeternam, sed tantum pro gratia. Si enim fides gratia est, & uita aeterna quasi merces est fidei, uidetur quidem deus uitam aeternam tanquam debitam reddere. Cui debitam? Fideli, quia promeruit illam per fidem. Sed quia ipsa fides gratia est, & uita aeterna gratia est pro gratia: audi Paulum apostolum confitentem gratiam, & postea debitum expetentem. Confessio gratiae quae est in Paulo? Qui *i. Timoth. i* prius fui blasphemus & persecutor & iniuriosus, sed misericordiam, inquit, consecutus sum. Indignum se dixit qui consequeretur, consecutum tamen non per merita sua, sed per misericordiam dei. Audi illum iam flagitantem debitum, qui primo indebitam susceperat gratiam. Ego enim, inquit, iam immolor, & tempus resolutionis meae instat, bonum certamen *2. Timoth. 4* certavi, cursum consummaui, fidem seruaui, de cetero reposita est mihi corona iustitiae. Iam debitum flagitat, iam debitum exigit. Nam uide uerba sequentia, Quam mihi reddet dominus in illa die, iustus iudex. Ut ante susciperet gratiam, misericordem patrem opus habebat: ut premium gratiae, iudicem iustum, qui non damnauit impium, donauit fidelem. Et tamen si bene cogites, ipse dedit fidem primo, qua eum promeruisti: non enim de tuo promeruisti, ut tibi aliquid deberetur. Quod ergo premium immortalitatis postea tribuit, dona sua coronat, non merita tua. Ergo fratres, omnes de plenitudine eius accepimus. De plenitudine misericordiae eius, de abundantia bonitatis eius accepimus. Quid? Remissionem peccatorum, ut iustificaremur ex fide. Et insuper quid? Gratiam pro gratia, id est, pro hac gratia in qua ex fide uiuimus, recepturi sumus aliam. Quid tamen nisi gratiam? Nam si dixero, quia & hoc debetur, aliquid mihi assigno quasi cui debebatur. Coronat autem in nobis deus dona misericordiae suae, si in ea gratia quam primum accepimus, perseveranter ambulemus.

Lex enim per Moysen data est, quae reos tenebat. Quid enim ait Apostolus, Lex subintravit, ut abundaret delictum. Hoc proderat superbis, ut abundaret delictum: multum enim sibi dabant, & quasi uiribus suis multum assignabant, & non poterant implere iustitiam, nisi adiuuaret ille qui iustus erat. Superbiam illorum uolens domare deus, dedit legem, tanquam dicens, Ecce implete, ne putetis deesse iubentem. Non deest qui iubeat, sed deest qui impleat. Si ergo deest qui impleat, unde non implet? Quia natus cum traduce peccati & mortis, de Adam natus traxit secum quod ibi conceptum est. Cecidit primus homo, & omnes qui de illo nati sunt, de illo traxerunt concupiscentiam carnis. Oportebat ut nasceretur alius homo, qui nullam traxit concupiscentiam, homo & homo, homo ad mortem, & homo ad uitam: sicut dicit Apostolus, Quonia quidem per hominem mors, & per hominem resurrectio mortuorum. Per quem hominem mors, & per quem hominem resurrectio mortuorum? Noli festinare. Sequitur & dicit, Sicut enim in Adā omnes moriuntur, sic & in Christo omnes uiuificabuntur. Qui pertinent ad Adam? Omnes qui nati sunt de Adam. Qui ad Christum? Omnes qui nati sunt per Christum. Quare omnes in peccato? Quia nemo natus est praeter Adam. Ut autem omnes nascerentur ex Adā, necessitatis fuit ex damnatione nasci: per Christum, uoluntatis est & gratiae, Non coguntur homines nasci per Christum, non quia uoluerunt, *Rom. 5* *i. Cor. 15*